په یو کلمې سره
د
طلاقو واقع کېدل

Ketabton.com

ناشر

الصباح خیرندویه ټولنه افغانستان

03078420605 ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

جميع الحقوق محفوظة

للناشر

مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهٖ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ «البخاری»

په یوې کلمې سره د طلاقو واقع کیدل

تالیف

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی

محمد زاهد «عزیزخیل»

ناشر

المصباح خپرندویه ټولنه

موبائل ← ۰۳۰۷-۸٤۲۰۶۰۵ PK

موبائل ← ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷ AF

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم	په یوې کلمې سره د طلاقو واقع کیدل
لیکوال	شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیزخېل)
کمپوز	طیب کمپوزنګ سنټر
زیراهتمام	مولوی محمد بشیر (طیب خېل) المظهري
د چاپ کال	2017
د چاپ شمیر	۱۰۰۰ ټوکه
برېښنايي کوونکی	عزت الله سلطانزی
اړیکه	0706912702
خپرندویه ټولنه	المصباح خپرندویه ټولنه

دا کتاب دباور کتابتون څخه ښکته شوی

https://Bawar.Net

دنور کتابونو لپاره د باور کتابتون له ویبپاڼې څخه لیدنه وکړی

BAWAR LIBRARY

باور کتابتون

FB:Ezatullah.sultanzai

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ وَعَلٰى آلِهِ الطَّيِّبِيْنَ وَعَلٰى أَصْحَابِهِ أَجْمَعِيْنَ.

دطلاقو تقسيم

دطلاقو په تقسيم او د طلاقو په اقسامو کې اختلاف موجود دى په مابين د فقهاء کې په دې شان چې طلاق په اعتبار د اوصافو سره چې سني کېدل او بدعي کېدل او احسن کېدل او حسن کېدل دي آيا تقسيم دي دوه اقسامو ته او که دري اقسامو ته نو په مابين د فقهاؤ الاحناف کې او په مابين د جمهورو فقهاؤ کې اختلاف موجود دى.

مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسيم دطلاقو کې

دفقهاء الاحناف مذهب په باره د تقسيم د طلاقو کې دا دى چې دوئ وايي چې طلاق دري اقسامو ته تقسيم دى.

۱- احسن طلاق.

۲- حسن طلاق.

۳- بدعى طلاق.

نو فقهاء الاحناف وايي چې اول طلاق تقسيمېږي دوه اقسامو ته چې يو ته طلاق سني ويل کېږي او دوهم ته طلاق بدعي ويل کېږي نو د طلاق سني مطلب دا دى چې دا طلاق موافق د سنت طريقې دى او د سني طلاق دا مطلب نه دى چې د دې طلاق ورکول يو سنت عمل دى ځکه چې طلاق اګرچې حلال او مباح دى خو لېکن دا طلاق په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو حلالو او مباحاتو کې زيات مبغوض دی الله تعالی ته او د بدعي طلاق مطلب دادی چې دا طلاق له سنت طريقې سره موافق نه وي.

قال فى الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْفُقَهَاءُ الطَّلاَقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ يُرِيدُونَ بِالسُّنِّيِّ: مَا وَافَقَ السُّنَّةَ فِي طَرِيقَةِ إِيقَاعِهِ، وَالْبِدْعِيِّ: مَا خَالَفَ السُّنَّةَ فِي ذَلِكَ، وَلاَ يَعْنُونَ بِالسُّنِّيِّ أَنَّهُ سُنَّةٌ، لِمَا تَقَدَّمَ مِنَ النُّصُوصِ الْمُنَفِّرَةِ مِنَ الطَّلاَقِ، وَأَنَّهُ أَبْغَضُ الْحَلاَل إِلَى اللَّهِ تَعَالَى.(۱)

احسن طلاق:

فقهاء الاحناف وايي چې بيا دا طلاق سني دوه قسمه دی، اول قسم احسن دی او دوهم قسم حسن دی احسن طلاق د ېته وايي چې يو سړی خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په داسې طهر کې چې د ې سړي به نه په دې طهر کې له دې ښځې سره جماع کړې وي او نه به د ې سړي له طهرنه وړاندې حيض او يا نفاس کې جماع کړې وي او همدارنګه له دې ښځې سره له مېړه د دې نه غير بل چا به ورسره جماع شبهة نه وي کړې په دې طهر کې او نه په حيض او يا نفاس کې چې هغه له دې طهرنه وړاندې وي او بيا له دې يو طلاق نه بعد بل طلاق نه په دې طهر کې ورکړي او نه په راتلونکي دوهم او دريم طهرونو کې ورته طلاق ورکړي.

قال فى الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْحَنَفِيَّةُ الطَّلاَقَ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَقَسَّمُوا السُّنِّيَّ إِلَى قِسْمَيْنِ: حَسَنٌ وَأَحْسَنُ فَالأَْحْسَنُ عِنْدَهُمْ: أَنْ

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۳۲. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويتة

(c) ketabton.com: The Digital Library

يُوقِعَ الْمُطَلِّقُ عَلَى زَوْجَتِهِ طَلْقَةً وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ، وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، وَلَمْ يَطَأْهَا غَيْرُهُ فِيهِ بِشُبْهَةٍ أَيْضًا، فَإِنْ زَنَتْ فِي حَيْضِهَا ثُمَّ طَهُرَتْ، فَطَلَّقَهَا لَمْ يَكُنْ بِدْعِيًّا.[1]

حسن طلاق

فقهاء الاحناف وايي چې حسن طلاق دېته وايي چې يو سړی خپلې ښځې ته يوطلاق رجعي ورکړي په داسې طهرکې چې په هغه طهرکې دې سړي جماع نه وي کړې اونه يې په هغه حيض اويانفاس کې ورسره جماع کړې وي چې هغه له دې طهرنه وړاندې وي اوبيا چې کله دااول طهرتيرشي نوپه دوهم طهرکې دوهم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي اوبياپه دريم طهرکې ورته دريم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي.

خولېکن داطلاق حسن دهغې ښځې دی چې حيض ورته ورځي اوهرچې هغه ښځه ده چې هغې ته حيض نه ورځي نودهغې طلاق حسن دادی چې ورته درې طلاقونه ورکړی شي په درې مياشتوکې يعنې په هره مياشت کې ورته يوطلاق ورکړی شي اوهمدارنګه داطلاق حسن دهغې ښځې دی چې له هغې سره دخول شوی وي اويا ورسره خلوت صحيحه شوی وي اوهرچې هغه ښځه ده چې نه ورسره دخول شوی وي اونه ورسره خلوت صحيحه شوی وي نودهغې طلاق حسن دادی چې مېړه ورته يوطلاق ورکړي برابره خبره ده که داطلاق په طهرکې وي

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۳۲. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او که په حيض کې وي او ددې ښځې دا يو طلاق اګرچې طلاق بائن ورنه جوړيږي خو لېکن دا ضررنه رسوي سني کېدلو ددې طلاق ته ځکه چې د داسې ښځې طلاق نه وي مګر بائن وي.

قال في الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا الْحَسَنُ: فَأَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، ثُمَّ يُطَلِّقَهَا طَلْقَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ فِي طُهْرَيْنِ آخَرَيْنِ دُونَ وَطْءٍ، هَذَا إِنْ كَانَتْ مِنْ أَهْل الْحَيْضِ، وَإِلاَّ طَلَّقَهَا ثَلاَثَ طَلَقَاتٍ فِي ثَلاَثَةِ أَشْهُرٍ، كَمَنْ بَلَغَتْ بِالسِّنِّ وَلَمْ تَرَ الْحَيْضَ.

وَهَذَا فِي الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، أَمَّا غَيْرُ الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، فَالْحَسَنُ: أَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً فَقَطْ، وَلاَ يُهِمُّ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي حَيْضٍ أَوْ غَيْرِهِ، وَلاَ يَضُرُّ أَنَّ طَلاَقَهَا يَكُونُ بَائِنًا؛ لأَِنَّهُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ كَذَلِكَ.(١)

بدعي طلاق:

کوم طلاق چې په خلاف د سني طلاقو باندې وي هغه بدعي طلاق دی نو ددې بدعي طلاقو لپاره اووه (٧) صورتونه دي.

اول صورت دا دی چې په طهر کې ورته په يوې کلمې سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي.

دوهم صورت دا دی چې په يو طهر کې په جدا جدا الفاظو سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي برابره خبره ده که په يو وخت کې وي او که په جدا جدا وختونو کې وي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٢، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم صورت دادی چې په حالت د حيض کې ورته طلاق ورکړي.
څلورم صورت دادی چې په حالت د نفاس کې ورته طلاق ورکړي.
پنځم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې دې سړي په هغه طهر کې له دې ښځې سره جماع او کوروالی کړی وي.
شپږم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې له طهرنه وړاندې چې حيض وي او يا نفاس وي دې سړي له دې ښځې سره په هغه حيض او يا نفاس کې جماع کړې وي.
اووم صورت دادی چې داسړی په داسې الفاظو سره دې ښځې ته طلاق ورکړي چې له هغې نه طلاق بائن جوړېږي.
او دا تفصيل په باره د هغې ښځې کې دی چې هغه حامله نه وي او حيض ورته ورځي او هرچې هغه ښځه ده چې هغه ياحامله وي او يا حيض ورته نه ورځي له دې وجهې نه چې ياناامېده وي يعنې زړه وي او يا وړه وي يعنې بالغه شوې نه وي نو که دوئ سره جماع وکړی شي او بيا ورته طلاق ورکړی شي نو دا طلاق سني دی خو لېکن په دې شرط چې په يوه مياشت کې فقط يو طلاق وي او همدارنګه دا طلاق په داسې الفاظو سره نه وي چې په هغې سره بائنه طلاق واقع کېږي او که چېرته دې قسم ښځو ته په يوه مياشت کې يې دوه طلاقه ورکړل او يا يې ورته بائن طلاق ورکړ نو له دې نه هم بدعي طلاق جوړېږي.
قال فى الموسوعة الفقهية: وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَبِدْعِيٌّ عِنْدَهُمْ، كَأَنْ يُطَلِّقَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ مَعًا أَوْ مُتَفَرِّقَاتٍ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الْحَيْضِ أَوِ النِّفَاسِ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِيهِ، أَوْ فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِي الْحَيْضِ قَبْلَهُ.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ، كَانَ الثَّانِي بِدْعِيًّا أَيْضًا؛ لِأَنَّهُمَا بِمَثَابَةِ طُهْرٍ وَاحِدٍ، وَعَلَيْهِ أَنْ يَنْتَظِرَ حَيْضَهَا الثَّانِيَ، فَإِذَا طَهُرَتْ مِنْهُ طَلَّقَهَا إِنْ شَاءَ، وَيَكُونُ سُنِّيًّا عِنْدَ ذَلِكَ، وَلَوْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ ارْتَجَعَتْ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ كَانَ بِدْعِيًّا فِي الْأَرْجَحِ، وَهُوَ ظَاهِرُ الْمَذْهَبِ، وَقَالَ الْقُدُورِيُّ: يَكُونُ سُنِّيًّا.

وَهَذَا كُلُّهُ مَا لَمْ تَكُنْ حَامِلاً، أَوْ صَغِيرَةً دُونَ سِنِّ الْحَيْضِ، أَوْ آيِسَةً، فَإِنْ كَانَتْ كَذَلِكَ كَانَ طَلَاقُهَا سُنِّيًّا، سَوَاءٌ مَسَّهَا أَمْ لَمْ يَمَسَّهَا؛ لِأَنَّهَا فِي طُهْرٍ مُسْتَمِرٍّ، وَلَكِنْ لاَ يَزِيدُ عَلَى وَاحِدَةٍ، فَإِنْ زَادَ كَانَ بِدْعِيًّا.(١)

مذهب دجمهورو په تقسيم دطلاقوکښ

جمهور فقهاء يعنې شوافع اومالکيه اوحنابله وايي چې دطلاق لپاره فقط دوه قسمونه دي، اول قسم طلاق سني دی اودوهم قسم طلاق بدعي دی نوطلاق سني دوئ هغه طلاق ته وايي چې احنافوکوم طلاق ته طلاق سني ويل يعنې هغه طلاق سني طلاق دی چې واقع کړی شي موافق دسنت اوطلاق بدعي هم دوئ هغه طلاق ته وايي چې احناف فقهاء ورته بدعي وايي چې داهغه طلاق دی چې ددې واقع کول موافق دسنت نه وي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٤. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا جمهور تقسيم د طلاق سني احسن او حسن ته نه کوي بلکه دا احسن او حسن دواړه داخلول په سني طلاق کې او دواړه په يوه مرتبه کې بولي او د اقسم احسن نه ګرځوي له هغه بل قسم نه.

قال في الموسوعة الفقهية: وَقَسَّمَ جُمْهُورُ الْفُقَهَاءِ الطَّلَاقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَلَمْ يَذْكُرُوا لِلسُّنِّيِّ تَقْسِيمًا، فَهُوَ عِنْدَهُمْ قِسْمٌ وَاحِدٌ خِلَافًا لِلْحَنَفِيَّةِ.[1]

بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول:

په حيض کې چې کوم طلاق مېړه ښځې ته ورکړي نو دا اګر چې بدعي طلاق دی خو لېکن بعضې صورتونه د احنافو فقهاؤ په نزد باندې له دې نه خارج دي او د اغوندې پنځه صورتونه دي.

اول صورت خلع ده چې په حالت د حيض کې وشي.

دوهم صورت طلاق على مال دی چې په حالت د حيض کې ورکړی شي.

دريم صورت له څه وجهې نه د ښځې او مېړه په مابين کې تفريق دی چې دا تفريق را وستلی شي په حالت د حيض کې.

څلورم صورت دا دی چې مېړه ښځې ته اختيار د طلاقو ورکړي بيا که ښځه په حالت د حيض ځان طلاق کړي او که په حالت د طهر کې ځان طلاق کړي.

---

۱ ـ الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم صورت دادی چې دا ښځه ځان غوره کړي يعنې ځان طلاق کړي برابره خبره ده که مېړه د ېته په حيض کې اختيار د طلاقو ورکړی وي او که مېړه ورته په طهر کې اختيار د طلاقو ورکړی وي.

نو په دې پنځه صورتونو کې اګرچې طلاق او جدا والی په حالت د حيض کې دی خو لېکن فقهاء الاحناف وايي چې په دې صورتونو کې چې کوم طلاق واقع کېږي دابدعي نه دی بلکه داسني دی او حسن طلاق دی.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَاسْتَثْنَى الْحَنَفِيَّةُ مِنَ الْبِدْعِيِّ عَامَّةً: الْخُلْعَ، وَالطَّلاَقَ عَلَى مَالٍ، وَالتَّفْرِيقَ لِلْعِلَّةِ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا وَلَوْ كَانَ فِي الْحَيْضِ، لِمَا فِيهِ مِنَ الضَّرُورَةِ، وَكَذَلِكَ تَخْيِيرُهَا فِي الْحَيْضِ سَوَاءٌ اخْتَارَتْ نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ بَعْدَهُ وَكَذَلِكَ اخْتِيَارُهَا نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ، سَوَاءٌ أَخَيَّرَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ قَبْلَهُ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا لأَِنَّهُ لَيْسَ مِنْ فِعْلِهِ الْمَحْضِ.(۱)

په بعضو صورتونوکې اختلاف په سني توب او بدعي توب د طلاقو کې:

دوه صورتونه داسې دي چې په هغې کې اختلاف موجود دی چې په دې صورتونوکې دا طلاق سني طلاق دی او که بدعي طلاق دی.

اول صورت دادی چې يو سړی ځيلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي په درې طهرونوکې يعنې په هرطهرکې ورته يو يو طلاق

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۳۴، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويتية

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي نو په دې صورت کې د اطلاق فقهاء الاحناف وايي چې سني طلاق دی او جمهور وايي چې دابدعي طلاق دی.

دوهم صورت دادی چې يوسړی خپلې ښځې ته په يو طهر کې درې طلاقه ورکړي چې په دې طهر کې دې سړي جماع نه وي کړې نوشوافع وايي داسني طلاق دی اوله حنابله ؤ نه هم يو روايت داراغلی دی چې داسني طلاق دی اوحنفيه اومالکيه وايي چې دابدعي طلاق دی اودحنابله ؤ روايت همداسې راغلی دی چې دوئ وايي چې دابدعي طلاق دی.

قال فی الموسوعة الفقهية: أَنَّ الطَّلاَقَ الثَّلاَثَ فِي ثَلاَثِ حَيْضَاتٍ سُنِّيٌّ عِنْدَ الْحَنَفِيَّةِ، وَهُوَ بِدْعِيٌّ عِنْدَ الْجُمْهُورِ، وَكَذَلِكَ الطَّلاَقُ ثَلاَثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ لَمْ يُصِبْهَا فِيهِ، فَإِنَّهُ سُنِّيٌّ عِنْدَ الشَّافِعِيَّةِ أَيْضًا، وَهُوَ رِوَايَةٌ عِنْدَ الْحَنَابِلَةِ.[1]

تنبيه: په وخت دليکلو ددې بحث کې د الموسوعة الفقهية کې چې کومه نسخه زمونږ په وړاندې موجوده ده په هغې کې داسې عبارت ذکردی (ان الطلاق الثلاث فی ثلاث حيضات) نوپه دې عبارت کې خطائي ده حق داده چې (ان الطلاق الثلاث فی ثلاث اطهار) يعنې صحيح داده چې دحيضات په ځای باندې اطهارذکرشي ځکه چې په حيض کې طلاق ورکول خوبالاتفاق بدعي طلاق دي.

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۴، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي:

وړاندې چې کوم صورتونه د طلاق ذکرشول نو په هغه صورتونو کې بعضې داخل وه په سني طلاقوکې يعنې دې بعضوصورتونوته سني طلاق ويل کېدل اوبعضې نورصورتونه داخل وه په بدعي طلاق کې هغوئ ته بدعي طلاق ويل کېدل ددې لپاره وجوه اودلائل شته.

اول دليل داقول دالله تعالى دى:

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ، الآية.(١)

ددې آيت تفسيرحضرت عبدالله بن مسعود رضى الله عنه داسې کړى دى چې مراد له طلاق ورکولو نه ښځوته په عدت کې دادى چې داطلاق ورته ورکړى شي په طهرکې چې په هغه طهرکې له دې ښځې سره جماع نه وي شوې اوهمدغه شان تفسير ددې آيت له حضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه نه رانقل شوى دى.

قال في الموسوعة الفقهية: وَالْمَدَارُ عَلَى مَعْرِفَةِ السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ مِنَ الطَّلاَقِ الْقُرْآنُ وَالسُّنَّةُ، أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} الآية وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.(٢)

---

١ - سورة الطلاق آيت ١.

٢ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم دليل هغه حديث دی چې هغه حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهماروايت کړی دی حضرت عبدالله ابن عمررضی الله عنهما وايي چې ماخپلې ښځې ته طلاق ورکړو په داسې حال کې چې داښحه حائضه وه نودې په باره کې حضرت عمرفاروق رضی الله عنه پوښتنه وکړه له پيغمبرصلی الله عليه وسلم نه نوپيغمبرصلی الله عليه وسلم ورته وويل چې ته دې ځوی ته حکم وکړه چې رجوع دې وکړي دې ښځې ته اوبياله رجوع کولونه بعد دې داښځه خوشې کړي تردې پورې چې داله دې حيض نه پاکه شي اوبياورته حيض ورشي اوبياپاکه شي نوبياپه دې دوهم طهرکې که چېرته خوښه يې وي داښځه دې ځان سره بنده کړي يعني طلاق دې نه ورکوي اوکه يې خوښه وي طلاق دې ورته ورکړي خولېکن په دې شرط چې له دې طلاق نه وړاندې يې په دې طهرکې ورسره جماع نه وي کړې.

نوله دې حديث نه معلومېږي چې په حيض کې طلاق ورکول بدعت دی اوګناه ده اوپه طهرکې طلاق ورکول سنت دي.

قال فی الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا السُّنَّةُ فَمَا رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَسَأَل عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَال لَهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا، ثُمَّ لِيَتْرُكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ، ثُمَّ تَحِيضَ، ثُمَّ تَطْهُرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْل أَنْ يَمَسَّ، فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ يُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ.(۱)

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم دليل اثر د عبدالله بن مسعود رضی الله عنه دی هغه وايي چې سنت طلاق دادی چې يو سړی خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په طهر کې چې په هغه طهر کې يې ورسره جماع نه وي کړې او بيا چې کله دې ښځې ته حيض ورشي او بيا ورته طهر ورشي بل طلاق ورکړي او بيا په دريم ځل چې ورته حيض ورشي او بيا چې کله ښځه پاکه شي نو ورته دريم طلاق ورکړي.

نو له دې حديث او اثر د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه نه معلومېږي چې په هر طهر کې يو يو طلاق ورکول سنت طلاق دی.

وَمَا وَرَدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: طَلَاقُ السُّنَّةِ تَطْلِيقَةٌ وَهِيَ طَاهِرٌ فِي غَيْرِ جِمَاعٍ، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، ثُمَّ تَعْتَدُّ بَعْدَ ذَلِكَ بِحَيْضَةٍ، المغني ۷ / ۲۹۸، و أثر عبد الله بن مسعود: طلاق السنة تطليقة، أخرجه النسائي (٦ / ١٤٠). [۱]

څلورم دليل عقلي دليل دی او هغه دادی چې دې کومو صورتونو ته مونږ سني طلاق ويلي دي نو په دې کې پښېمانتيا هم نه وي ځکه چې رجوع ممکنه وي او او ګډېدل د عدت هم نه وي نو ځکه دا سني طلاق ګرځول شوي دي او دا کوم صورتونه چې بدعي طلاق ګرځول شوي دي نو په دې کې يا ندم او پښېمانتيا وي له دې وجهې نه چې رجوع نه وي ممکنه بلکه يا تجديد د نکاح غواړي او يا تحليل

۱ـ الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوارې اويا په کې اوګد والی د عدت وي په دې ښځه باندې نوله دې وجهې نه دا بدعي ګرځول شوي دي.

قال فى الموسوعة الفقهية: وَالْمَعْنَى الْعَامُّ فِي السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ، أَنَّ السُّنِّيَّ يَمْنَعُ النَّدَمَ، وَيُقَصِّرُ الْعِدَّةَ عَلَى الْمَرْأَةِ فَيَقِلُ تَضَرُّرُهَا مِنَ الطَّلاَقِ. (۱)

په يوې کلمې سره ددرې طلاقو واقع کېدل:

کوم سړی چې خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي يعنې ورته ووايي انت طالق ثلاثاً اويا په پښتوکې ورته ووايي چې ته دې په درې طلاقو باندې طلاقه يې اويا په فارسي کې ورته ووايي که توبه سه طلاق ازطرف من طلاق باشيد نو په وقوع د طلاقوکې په دې صورت کې اختلاف واقع دی په دې شان چې په دې کې درې مذاهب دي، اول مذهب دآيمه اربعه ؤ او اهل ظواهرو دی دوئ وايي چې په يوې کلمې سره درې طلاقه چې واچول شي دا واقع کېږي نو په دې طلاقو سره به درې طلاقه واقع کېږي او دا ښځه به مغلظه کېږي اوبغيرله تحليل نه ددې سړي لپاره نه ده حلاله اوپه دې باندې قول کړی دی حضرت عمرفاروق اوحضرت عثمان اوحضرت على بن ابى طالب او ابن عمر اوعبدالله بن عمروبن العاص اوابن عباس او ابن مسعود او ابى هريرة رضى الله عنهم اوهمدارنګه له اکثروصحابه ؤ اوله اکثرو تابعينونه دا رانقل دي.

اودوهم مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی هغوئ وايي چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې واچول شي دا نه واقع کېږي بلکه

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الفظ لغوه كېږي نه ورباندې يو طلاق واقع كېږي اونه ورباندې درې طلاقه واقع كېږي.

دريم مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دى چې هغوئ ته زيديه وايي اودبعضې اهل ظواهرو دى او د ابن اسحاق اود ابن تيميه دى اود ابن القيم دى نودوئ وايي چې په هغه صورت كې چې په يوې كلمې باندې درې طلاقه واچوي نوله دې نه يو طلاق جوړېږي اودرې طلاقه نه واقع كېږي بلكه يو طلاق واقع كېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: أقوال الفقهاء في الطلاق الثلاث بلفظ واحد:

للفقهاء آراء ثلاثة في جمع الطلاق الثلاث بكلمة واحدة وهي.

الأول ـ قول الجمهور منهم أئمة المذاهب الأربعة والظاهرية: يقع به ثلاث طلقات، وهو منقول عن أكثر الصحابة ومنهم الخلفاء الراشدون غير أبي بكر، والعبادلة الأربعة (ابن عمر، وابن عمرو، وابن عباس، وابن مسعود) وأبو هريرة وغيرهم، ومنقول عن أكثر التابعين، لكن لا يسن أن يطلق الرجل أكثر من واحدة عند الحنفية والمالكية كما تقدم؛ لأن طلاق السنة: هو أن يطلقها واحدة ثم يتركها حتى تنقضي عدتها.

الثاني ـ قول الشيعة الإمامية: لا يقع به شيء.

الثالث ـ قول الزيدية وبعض الظاهرية وابن إسحاق وابن تيمية وابن القيم: يقع به واحدة، ولا تأثير للفظ فيه. (١)

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٧، ٦٩٢٨، طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اول مذهب دلائل:

په دې درې مذاهبو کې راجح اول مذهب دی چې مذهب د جمهورو دی نو په دې مقام کې مونږ اول د دې اول مذهب دلائل ذکر کوو.

اول دليل:

د جمهورو لپاره اول دليل په دې خبره باندې چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې ورکړی شي نو دا درې واړه واقع کيږي دا قول د الله تعالی دی:

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَ اَحْصُوا الْعِدَّةَ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ ۚ لَا تُخْرِجُوْهُنَّ مِنْۢ بُيُوْتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۭ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ۭ وَمَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهٗ ۭ لَا تَدْرِيْ لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا ۝.(۱)

د دې په اول کې چې دا امر راغلی دی چې: فطلقوهن لعدتهن نو د دې تفسير له حضرت عبدالله بن مسعود او له حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما نه داسې رانقل شوی دی چې تاسې دې ښځو ته طلاق ورکړئ په داسې طهر کې چې په هغه کې جماع نه وي شوې نو په يو طهر کې به يو طلاق وي او بيا په دې آيت کې چې: تلك حدود الله راغلی دی مراد له ورنه طلاق للعدة دی نو دا تعدی او تجاوز له حدود الله نه دا دی چې يو سړی طلاق ورکړي لغير العدة چې هغه عبارت دی له دې

۱- سورة الطلاق آيت ۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه چې په يو طهر کې ورته درې طلاقه ورکړي نو. اوس په آخر دې آيت کې چې: فقد ظلم نفسه راغلی دی له دې نه معلومېږي چې دادرې طلاقه واقع دي ځکه چې که چېرته دادرې طلاقه نه وای واقع نو بيا به الله تعالی دې انسان ته ددې نسبت نه کولو چې ده له ځان سره ظلم وکړو ځکه چې ظلم خو په هغه صورت کې راځي چې دده په دې طلاقو ورکولو سره اثر مرتب شي چې هغه وقوع دی.

ومنه {فطلقوهن لعدتهن} [الطلاق:١/٦٥] إلى قوله تعالى: {وتلك حدود الله، ومن يتعدّ حدود الله فقد ظلم نفسه} [الطلاق:١/٦٥] والطلاق المشروع ما يعقبه عدة، وهو منتف في إيقاع الثلاث في العدة، وفيها دلالة على وقوع الطلاق لغير العدة، إذ لو لم يقع لم يكن ظالماً لنفسه بإيقاعه لغير العدة، ومن لم يطلق للعدة بأن طلق ثلاثاً مثلاً، فقد ظلم نفسه.(١)

قال في الموسوعة الفقهية: أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق: ١] وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.(٢)

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٧، ٦٩٢٨، طبع نشر احسان طهران ايران

٢ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم دليل:

دجمهورو د مذهب د اثبات لپاره دوهم دليل دا قول د الله تعالی دی:

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ ۪ فَاِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ تَسْرِيْحٌۢ بِاِحْسَانٍ ؕ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوْا مِمَّآ اٰتَيْتُمُوْهُنَّ شَيْـًٔا اِلَّآ اَنْ يَّخَافَآ اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا يُقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيْمَا افْتَدَتْ بِهٖ ؕ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۲۹﴾ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنْۢ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ؕ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يَّتَرَاجَعَآ اِنْ ظَنَّآ اَنْ يُّقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿۲۳۰﴾.[۱]

نو په دې دوهم آيت کې چې ويل شوي دي چې: فان طلقها فلاتحل له من بعد نو ددې مطلب دادی چې له دوه طلاقونه بعد که چيرته ورته دريم طلاق ورکړي نو بيا دا ښځه مغلظه جوړيږي نو په دې کې دا بيان نه دی موجود چې دادريم طلاق به له اولو دوه طلاقونه سره وي اوکه به ورنه په جدا طهرکې وي نوله دې نه معلوميږي چې په يو طهرکې درې طلاقونه ورکړي نودا واقع کيږي.

۱- سورة البقرة آيت ۲۲۹، ۲۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال في الفقه الاسلامي وادلته: ثم إن قوله تعالى: {فلا تحل له من بعدُ حتى تنكح زوجاً غيره} [البقرة:۲۳۰/۲] يدل على تحريمها عليه بالثالثة بعد الاثنتين، ولم يفرق بين إيقاعهما في طهر واحد أو في أطهار. (۱)

دريم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره دريم دليل د اقول د الله تعالى دى:

وَلِلْمُطَلَّقَٰتِ مَتَٰعٌۢ بِٱلْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى ٱلْمُتَّقِينَ ۝. (۲)

ددې آيت او ددې په شان د نورو مطلقو آياتونو له اطلاق نه داسې رامعلومېږي چې مطلقه هرهغه ښځې ته وايي چې ورباندې طلاق واقع شوى وي فرق نشته كه يو طلاق وي او كه دوه طلاقه وي او كه درې نو چې هر قسم طلاق ورباندې اچول شوى وي شريعت كې ورته مطلقه او مطلقات وايي.

څلورم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره څلورم دليل حديث د سهل بن سعد دى چې دا روايت كړى دى امام بخارى او امام مسلم په قصه د لعان د عويمر عجلان كې سهل بن سعد ويلي دي:

فَلَمَّا فَرَغَا، قَالَ عُوَيْمِرٌ: كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا، فَطَلَّقَهَا ثَلَاثًا، قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (۳)

---

۱ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ۶۹۳۱ طبع نشر احسان طهران ايران

۲ - سورة البقرة آيت ۲۴۱.

۳ - فتح البارى ج ۹ ص ۲۹۱.

صحيح المسلم وعليه شرح النووى ج ۱۰ ص ۱۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال الامام النووی: وَاسْتَدَلَّ بِهِ أَصْحَابُنَا عَلَى أَنَّ جَمْعَ الطَّلَقَاتِ الثَّلَاثِ بِلَفْظٍ وَاحِدٍ لَيْسَ حَرَامًا وَمَوْضِعُ الدَّلَالَةِ أَنَّهُ لَمْ يُنْكِرْ عَلَيْهِ إِطْلَاقَ لَفْظِ الثَّلَاثِ.(۱)

نوله دې وړاندې حديث نه دارامعلومېږي چې که چېرته يو سړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړي نودا واقع کېږي ځکه چې که چېرته نه واقع کېدلی نوپيغمبرصلى الله عليه وسلم به په دې عويمرعجلانی باندې انکارکړی وه چې درې طلاق ورکول په يوې کلمې باندې لغوه دي اوحال دادی چې څه انکاريې ورباندې ونه کړ ځکه چې ددې عويمر درې طلاقه ور اچول اګرچې بې ځايه وه ځکه چې له لعان نه بعد طلاق نه وي خولېکن بياهم که چيرته په يوې کلمې سره درې طلاق نه واقع کېدلی نوپيغمبرصلى الله عليه وسلم به لپاره دارشاد اودپوهولولپاره انکار ورباندې کړی وه.

پنځم دليل:

دجمهورو لپاره په اثبات دمذهب ددوئ کې چې په يوې کلمې سره چې درې طلاقه واچول شي واقع کېږي پنځم دليل حديث دحضرت عائشه رضى الله عنها دی چې هغه حديث رانقل کړی دی امام بخاری اوامام مسلم رحهما الله.

عَنْ عَائِشَةَ رضى الله عنها: أَنَّ رَجُلًا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ، فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَحِلُّ لِلْأَوَّلِ؟ قَالَ: «لاَ، حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ».(۲)

۱- شرح النووی علم مسلم ج۱۰ ص ۱۲۲.

۲- فتح الباری ج۹ ص ۲۰۱.

عمدة القاری ج۹ ص ۵۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوطريقه د استدلال په دې حديث باندې داده چې د احديث ذكر كړى دى امام بخارى رحمه الله لاندې له دې ترجمة الباب نه:

بَابُ مَنْ أَجَازَ طَلَاقَ الثَّلَاثِ.

نوله دې كار او معاملې د امام بخارى رحمه الله نه دا را معلومېږي چې مراد له درې طلاقونه په دې حديث كې هغه صورت دى چې په يوې كلمې سره ورته درې طلاقه وركړي او همدارنګه علامه ابن حجر اوعلامه بدرالدين عينى وايي: هو ظاهر فى كونها مَجْمُوعَة.(١)

شپږم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره شپږم دليل حديث د حضرت على ابن ابى طالب رضى الله عنه دى چې هغه رانقل كړى دى امام دارقطني رحمه الله:

عَنْ علي رضى الله عنه قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا طلق ألبتة فغضب، وقال «أتتخذون آيات الله هزوا أو دين الله هزوا أو لعبا، من طلق ألبتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتى تنكح زوجها غيره.(٢)

د احديث واضح دى په دې خبره كې چې يوسړى درې طلاقه واچوي په يوې كلمې سره نو دا كار د دې سړي اګرچې معصيت او ګناه ده خولېكن دا درې واړه طلاقه واقع كيږي.

---

١ - فتح البارى ج ٩ ص ٢٠١.

عمدة القارى ج ٩ ص ٥٤١.

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٥٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم دليل:

دجمهورو لپاره اووم دليل لپاره د اثبات دمذهب ددوئ چې په يوې كلمې باندې درې طلاقه وزكړى شي نودا درې واړه واقع كيږي حديث دحضرت معاذبن جبل رضى الله عنه دى.

روى الدارقطني من حديث حماد بن زيد، حدثنا عبد العزيز بن صهيب عن أنس قال: سمعت أنس بن مالك يقول، سمعت معاذ بن جبل يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «يا معاذ من طلق للبدعة واحدة أو اثنتين أو ثلاثا ألزمناه بدعته».(۱)

اودا حديث روايت كړى دى امام دارقطنى اودا حديث ظاهر او واضح دى په دې خبره كې چې يوسړى درې طلاقه په طريقې دبدعت سره وركړي په دې شان چې درې طلاقه خپلې ښځې ته په يوې كلمې سره ورواچوي دا واقع كيږي.

اتم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره اتم دليل حديث دعبادة بن الصامت رضى الله عنه دى چې هغه حديث امام دارقطنى رحمه الله روايت كړى دى.

روى الدارقطني من حديث إبراهيم بن عبيد الله بن عبادة بن الصامت عن أبيه عن جده، قال: « طلق بعض آبائي امرأته ألفا فانطلق بنوه إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالوا يا رسول الله

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إن أبانا طلق امرأته ألفا، فهل له من مخرج؟ فقال: إن أباكم لم يتق الله فيجعل له مخرجا، بانت منه بثلاث على غير السنة وتسعمائة وسبعة وتسعون إثم في عنقه».(۱)

نوداحديث واضح دى په دې خبره كې چې درې طلاقه واچول شي په يوې كلمې سره نوداطلاق اچول اګرچې خلاف سنت دي خولېكن بياهم واقع كېږي.

نهم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره نهم دليل حديث دركانة بن عبديزيد دى اوداحديث امام شافعي او امام ابوداود او امام الترمذى او ابن ماجه او ابن حبان او امام حاكم روايت كړى دى اوداحديث ذكركړى دى وهبة الزحيلى په خپل كتاب الفقه الاسلامى وادلته كې په دې الفاظوسره.

ومنها ـ حديث ركانة بن عبد يزيد المتقدم أنه طلق امرأته سهيمة البتة، فأخبر النبي صلّى الله عليه وسلم، وقال: والله ما أردتُ إلا واحدة، فقال رسول الله صلّى الله عليه وسلم: «والله ما أردتَ إلا واحدة؟» قال ركانة: والله ما أردتُ إلا واحدة، فردها إليه رسول الله صلّى الله عليه وسلم.(۲)

---

۱ ـ مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٥٦، تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

۲ ـ الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦٩٢٢ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوله دې حدیث نه دا را معلومېږي چې که چېرته دې رکانه بن عبد یزید په دې خپل لفظ باندې اراده د درې طلاقو کړې وای نو درې طلاقه واقع کېدل.

لسم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره لسم دلیل اثر او فتوی د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ده چې هغه اثر او فتوی امام ابوداود په سنن ابی داود کې روایت کړې ده او په الفقه الاسلامی و ادلته کې په دې الفاظو سره را نقل شوې ده.

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:٢/٦٥] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك». [۱]

نو په دې فتوی کې حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما حکم کړی دی چې دا درې طلاق واقع دي او دا ښځه له دې سړي نه جدا ده.

یوولسم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره یوولسم دلیل فتوی د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ده چې دده دا فتوی روایت کړې ده

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصیة الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ۶۹۲۲ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام مالك په خپل كتاب موطاء امام مالك كې اوددې فتوى الفاظ په الفقه الاسلامى وادلته كې داسې رانقل شوي دي.

ومنها ـ ما روى مالك في الموطأ أن رجلاً جاء إلى ابن مسعود، فقال: إني طلقت امرأتي ثماني تطليقات، فقال: ما قيل لك؟ فقال: قيل لي: بانت منك، قال: هو مثل ما يقولون. (١)

نوپه دې فتوى كې حكم كړى شوى دى په بينونت اوجداوالى باندې اوكه چېرته يوطلاق رجعي وربانديې واقع كېدلى بياخوبينونت اوجداوالى نه راتلو.

دولسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دولسم دليل فتوى دحضرت عثمان بن عفان رضى الله عنه ده اودفتوى روايت كړې ده ابن ابى شيبة په خپل مصنف كې اودافتوى وهبة الزحيلي ذكركړې ده په الفقه الاسلامى كې په دې عبارت او الفاظو سره.

ومنها ـ ما أخرجه ابن أبي شيبة في مصنفه: «أن رجلاً جاء إلى عثمان بن عفان، فقال: إني طلقت امرأتي مئة، فقال: ثلاث تحرمها عليك، وسبع وتسعون عدوان». (٢)

---

١ ـ الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

٢ ـ الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دیارلسم دلیل حدیث دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهمادی اوهغه حدیث روایت کړی دی امام دارقطنی اوهمدارنګه هغه ذکر کړی دی علامه شوکانی په خپل کتاب نیل الاوطارکې اوداحدیث په الفقه الاسلامی وادلته کې په دې عبارت او الفاظوسره ذکردی.

ومما جاء في السنة في قصة ابن عمر الذي طلق امرأته في أثناء الحيض: أنه قال: «يا رسول الله، أرأيت لو طلقتُها ثلاثاً، أكان يحل لي أن أراجعها؟ قال: لا، كانت تبين منك، وتكون معصية». (١)

نوداوړاندې حدیث واضح دی په دې خبره کې چې که چېرته درې طلاقه په یوه کلمه باندې واچول شي نودرې واړه واقع کېږي.

څوارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره څوارلسم دلیل اثر دحضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه دی چې له هغې نه معلومېږي چې کوم سړی درې طلاقه په یولفظ باندې واچوي نودا درې واړه واقع کېږي اوله دېنه یو طلاق رجعي نه جوړېږي.

---

۱ - نیل الاوطارج ٦ ص ٢٢٧ ، ٢٢٨.

الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٩ طبع نشر احسان طهران ایران

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال ابن أبي شيبة في مصنفه: نا علي بن مسهر، عن شقيق بن أبي عبد الله، عن أنس قال: كان عمر إذا أتى برجل قد طلق امرأته ثلاثا في مجلس أوجعه ضربا وفرق بينهما.(۱)

نوله دې وړاندې اثر نه رامعلومېږي چې درې طلاقه چې په يوځل باندې ورکړی شي بيا واقع کېږي اويو رجعي طلاق ورنه نه جوړېږي اوکه چيرته له دې نه يورجعي طلاق جوړېدای نوبيا به عمربن الخطاب رضی الله عنه ددې ښځې اوسړي په مابين کې جدايي نه راوستله اوحال دادی چې حضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه به دا ښځه جدا کوله له دې مېړه نه.

پنځلسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره پنځلسم دليل فتوی دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه ده چې هغه فتوی ورکړې ده چې کوم سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي نودادرې واړه واقع کېږي اوله دې نه يوطلاق رجعي نه جوړېږي.

عن نافع، قال: قال ابن عمر: من طلق امرأته ثلاثا فقد عصى ربه، وبانت منه امرأته.(۲)

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٦، تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

۲ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره شپاړلسم دليل فتوی دحضرت مغيره ابن شعبه رضی الله عنه ده نوحضرت مغيره بن شعبه رضی الله عنه فتوی ورکړې ده چې کوم سړی په يوې کلمې باندې درې طلاقه ورکړي نودادرې واړه واقع کېږي اوله دوئ نه يوطلاق رجعي نه جوړيږي.

عن شعبة عن طارق، عن قيس بن أبي حازم، أنه سمعه يحدث عن المغيرة بن شعبة أنه سئل عن رجل طلق امرأته مائة فقال: ثلاث يحرمنها عليه وسبعة وتسعون فضل.[1]

ددوهم مذهب دلائل:

دوهم مذهب په باره ددرې طلاقوکې په لفظ واحداوکلمې واحدې سره مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی چې هغوئ ته اماميه ويل کېږي نو د دوئ مذهب دادی چې په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکول نه واقع کېږي اوکوم سړی چې خپل ښځې ته ووايي چې ته دې په درې طلاقوباندې طلاقه يې نو په دې قول او وينا ددې سړي سره هيڅ طلاق نه واقع کېږي يعنې نه ورباندې يوطلاق واقع کېږي اونه ورباندې درې طلاقه اونه ورباندې دوه طلاقه واقع کېږي اودوئ ددې خپل مذهب داثبات لپاره استدلال کوي په دې وروسته دلائلو باندې.

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول دلیل:

دامامیه ؤ دمذهب داثبات لپاره یودلیل هغه حدیث دی چې هغه روایت کړی دی امام احمدبن حنبل او امام ابوداود اوامام نسائی اوددې حدیث راوی حضرت عبدالله بن عمررضی الله عنه دی اوددې حدیث الفاظ چې په الفقه الاسلامی وادلته کې ذکردي هغه دادي.

ما أخرجه أحمد وأبو داود والنسائي عن ابن عمر بلفظ: «طلق عبد الله ابنُ عمر امرأته وهي حائض، قال عبد الله: فردها علي رسول الله صلّى الله عليه وسلم ولم يرها شيئاً». (۱)

طریقه داستدلال دامامیه په دې حدیث باندې داده چې مذهب دامامیه ؤ اوظاهریه ؤ اود ابن تیمیه اود ابن القیم داده چې کوم طلاق چې په حیض کې ورکړی شي هغه طلاق لغوه دی اوپه هغه سره دطلاق وقوع نه راځي اودوئ دځان لپاره دغه حدیث دعبدالله بن عمر رضی الله عنه دلیل ګرځولی دی اوپه دې حدیث کې دوئ استدلال کوي په دې قول باندې چې: ولم یرهاشیئاً چې ددې مطلب دوئ دابیانوي چې حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه وایي چې داکوم طلاق چې ماخپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړی وه داطلاق هیڅ شی پیغمبرصلی الله علیه وسلم ونه بللونوله دې نه معلومېږي چې کوم طلاق مېړه خپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړي هغه نه واقع کېږي.

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ۹ ص ۶۹۲۴ طبع نشر احسان، طبع ا. ا. ا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو امامیه په همدغه حدیث باندې استدلال کوي په دې باندې چې درې طلاقه په یوه کلمه باندې واچول شي دانه واقع کېږي څکه چې لکه څنګه چې دغه طلاق چې په حالت دحیض کې وي غیرمشروع دی نو همدارنګه دغه طلاق چې په یوې کلمې سره درې طلاقه واچول شي هم غیرمشروع دي نودابه هم په مقتضی ددې وړاندې حدیث څه شی نه وي.

له دې وړاندې حدیث نه درې جوابونه ورکړی شوي دي:

اول جواب دادی چې په دې حدیث کې چې دازیادت موجود دی چې: ولم یرهاشیئاً نودا زیادت ابوالزبیرکړی دی اوپه دې زیادت کې ده مخالفت کړی دی له حفاظونه اوله هغوخلکونه چې هغوئ زیات ثقه دي نودازیادت منکردی.

دوهم جواب دادی چې استدلال په دې ولم یرهاشیئاً باندې په هغه وخت کې صحیح دی چې معنی هغه شی چې امامیه ؤ ذکرکړې ده او ابن عبدالبر چې دغه معنی یې نه ده بلکه معنی یې داده چې ولم یرهاشیئاً مستقیماً یعنې دایو مستقیم شی نه دی څکه چې له سنت طریقې سره برابره نه ده.

دریم جواب له دې وړاندې حدیث نه علامه خطابی کړې دی هغه وایي چې په دې وړاندې حدیث کې چې راغلي دي : ولم یرهاشیئاً ددې معنی داده چې ولم یرهاشیئاً تحرم معه المراجعه، اویایې معنی داده چې ولم یرهاشیئاً جائزاً فی السنة اومعنی یې دا نه ده چې داطلاق پیغمبرصلی الله علیه وسلم طلاق ونه ګڼلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونوقش بأنه قد أعل هذا الحديث بمخالفة أبي الزبير لسائر الحفاظ، وقال ابن عبد البر: قوله «ولم يرها شيئاً» : منكر لم يقله غير أبي الزبير، وليس بحجة فيما خالفه فيه مثله، فكيف إذا خالفه من هو أوثق منه، ولو صح فمعناه عندي ـ والله أعلم ـ ولم يرها شيئاً مستقيماً، لكونها لم تكن على السنة.

وقال الخطابي: وقد يحتمل أن يكون معناه: ولم يرها شيئاً تحرم معه المراجعة، أو لم يرها شيئاً جائزاً في السنة. (١)

دوهم دليل:

لپاره داثبات دمذهب دامامیه ؤ دوهم دلیل حدیث دحضرت عائشه رضی الله عنها دی.

قَالَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ» الحديث. (٢)

اوداحدیث امام مسلم هم روایت کړی دی اوامام احمدبن حنبل هم روایت کړی دی اوطریقه داستدلال په دې حدیث باندې داسې ده چې ددې حدیث مطلب دادی چې کوم شی مخالف وي له امر دشارع نه هغه مردود وي اوخه اثر ورلره نه وي اوشك نشته چې

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر أحسان طهران ايران

٢ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلاق ورکول په حالت دحيض کې اوهمدارنګه په يوې کلمې سره طلاق ورکول مخالف دي له امر دشارع نه نوداطلاق په حالت دحيض کې اوهمدارنګه په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکول به هم مردود وي اوڅه اثر به ورته نه وي اوددې دليل دامامية ؤ نه داسې جواب ورکړى شوى دى چې يوشى په هغه صورت کې مردود کېږي چې دهغه شي رکن نه وي اويادهغه شي شرط نه وي اودا درې طلاقه چې په يوې کلمې سره ورکړى شي نوپه دې کې رکن هم نه وي منتفي اوهمدارنګه په دې کې شرط هم نه وي منتفي بلکه په دې کې فقط داوي چې په دې يوطلاق سره کارکېږي دې زيادت ددوهم اودريم طلاق ته حاجت نشته نوپه دې خبرې سره نه لازمېږي رد ددې طلاقوثلاثه ؤ په کلمې واحدې سره.

ونوقش بأن المردود هو بسبب مخالفة ركن أو شرط من أركان أو شروط العمل. وأما المخالفة بسبب تطويل العدة أو عدم وجود الحاجة إلى الطلاق، فليس أحدهما ركناً أو شرطاً للطلاق، فلا تستوجب الرد وعدم وقوع الطلاق. (۱)

دريم دليل:

دامامية ؤ دمذهب داثبات لپاره دريم دليل دادى چې له دې درې طلاقونه په کلمه واحده سره منعه شوې ده په شريعت کې نودامملوك نه دى لپاره دمېړه اومېړه ته ددې طلاقوپه باره کې اذن او اجازه نه ده

۱ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې نو دده دا طلاق نه واقع کېږي لکه څنګه چې د هغه وکيل طلاق نه واقع کېږي چې هغه مخالفت وکړي له مؤکل نه.

جواب له دې دليل نه دادی چې اثرپه هغه شي نه مرتب کېږي چې هغه فاسدوي اودغه طلاق ثلاثه ۀ په کلمې واحدې سره خوفاسدنه دی ځکه چې منعه شوې ده اونهې شوې ده له دې نه نوهغه له وجهې دامرخارجي نه شوې چې زيادت دی چې دې زيادت ته حاجت نشته اوچې له کوم شي نه نهې اومنعه وشي له وجهې دامرخارجي نه هغه فاسدنه وي اثر وربانديې مرتب کېږي لکه بيع په وخت د اذن دجمعې کې نوله دې بيعې نه نهې اومنعه چې شوې ده نوداله وجهې دامرخارجي نه نه ده شوې نوفسادپه کې نشته نوپه دې طلاقوکې چې په کلمې واحدې سره هم فسادنشته نواثر وربانديې مرتب کېږي چې وقوع د طلاقو دی.

دريم مذهب په وقوع ددرې طلاقوکې په يوې کلمې سره، مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی چې زيديه دي اومذهب دابن تيميه او دابن اسحاق دی نودوئ وايي چې که چېرته يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دې نه درې طلاقه نه جوړېږي بلکه يوطلاق ورنه جوړېږي نوچې کله يوسړی خپلې ښځې ته ووايي چې ته دې طلاقه يې په درې طلاقوسره نوپه نزد داهل ددې دريم مذهب باندې داښځه په درې طلاقوباندې نه واقع کېږي بلکه په يو طلاق سره طلاقه کېږي.

اودوئ ددې خپل مذهب داثبات لپاره استدلال کړی دی په يوڅودلائلوسره چې هغه دلائل مونږ په دې مقام کې رانقل کوو او بېرته ورنه جواب کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول دليل:

دمذهب ثالث داثبات لپاره اول دليل داقول دخداى پاك دى.

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ ۖ فَاِمۡسَاكٌۢ بِمَعۡرُوۡفٍ اَوۡ تَسۡرِيۡحٌۢ بِاِحۡسَانٍ ؕ الآية.(۱)

اوطريقه داستدلال په دې آيت باندې داده چې په دې آيت كې لفظ دمرتان راغلى دى چې دمرتان معنى داده چې داهرطلاق به له بل نه جداوي اودمرتان اودطلقتان په مابين كې دافرق دى چې طلقتان دلالت نه كوي په جداوالي باندې اومرتان دلالت كوي په جداوالي باندې اوله دې وجهې نه چې جداوالى راوفهمېږي نوځكه په دې آيت كې مرتان وويل شو اوطلقتان ونه ويل شو نوله دې آيت نه معلومېږي چې په شريعت كې هغه طلاق مشروع اوجائز دى چې په هغې كې جداوالى وي اوكوم طلاق چې جداوالى په كې نه وي اوپه يوې كلمې سره وي نوهغه غيرمشروع طلاق دى نوهغه به واقع نه وي.

جواب:

له دې وړاندې دليل ددې مذهب ثالث نه جواب وركړى شوى دى په دې شان چې داآيت خوپه دې دلالت كوي چې مشروع طلاق اوجائز طلاق دادى چې په كې جداوالى اوتفريق وي اوپه دې آيت كې دې خبرې ته څه تعرض نشته چې آيادغه طلاق چې په يوې كلمې سره وركړى شي واقع كېږي اوكه نه واقع كېږي نومشروعيت جداشى دى اووقوع جداشى دى نوله دې آيت نه فقط دارامعلومېږي چې جمعه كول دطلاقو په يوې كلمې كې غيرمشروع دى اومشروع اومباح دادي چې په طلاقوكې جداوالى اوتفريق وكړى شي اوهرچې وقوع اوعدم وقوع

---

۱ - سورة البقرة آيت ۲۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو طلاقو دی چې جمعه کړی شوی وي نو دېته په دې آيت کې تعرض نشته نو په دې باره کې به رجوع کولی شي د پيغمبر صلی الله عليه وسلم احاديثو ته او له احاديثو د پيغمبر صلی الله عليه وسلم نه را معلومېږي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي په يوه کلمه کې دا واقع کېږي.

قال العلامة الدكتوروهبة الزحيلي: ويرد عليه بأن الآية ترشد إلى الطلاق المشروع أو المباح، وليس فيها دلالة على وقوع الطلاق وعدم وقوعه إذا لم يكن مفرقاً، فيكون المرجع إلى السنة، والسنة بينت أن الطلاق الثلاث يقع ثلاثاً.[1]

نو له دې وړاندې کلام د علامه وهبة زحيلی نه را معلومېږي چې په دې وړاندې آيت کې دې خبرې ته تعرض نه دی شوی چې درې طلاقه جمعه کړی شي او په يوې کلمې سره ورکړی شي دا واقع کېږي او که نه واقع کېږي نو په دې وقوع او عدم وقوع کې به رجوع کولی شي د پيغمبر صلی الله عليه وسلم احاديثو ته او احاديثو د پيغمبر صلی الله عليه وسلم ددې بيان کړی دی چې درې طلاقه جمعه کړي په کلمې واحدې سره نو دا درې واړه واقع کېږي او يو طلاق ورنه نه جوړېږي.

او هغه احاديث چې له هغې دا را ثابتېږي چې درې طلاقه جمعه کړی شي په کلمې واحدې سره نو درې واړه واقع کېږي زيات دي چې بعضې احاديث مونږ په دې مقام کې را نقل کوو.

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره ج ۷ ص ۳۹۲ طبع مكتبه حقانيه پشاور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعبادة بن الصامت رضی الله عنه حديث:

وفي حديث عبادة بن الصامت رضي اللّٰه تعالى عنه أن قوما جاءوا إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقالوا: «إن أبانا طلق امرأته ألفا، فقال صلى الله عليه وسلم: بانت امرأته بثلاث في معصية الله تعالى، وبقي تسعمائة وسبعة وتسعون وزرا في عنقه إلى يوم القيامة».(۱)

له دې حديث نه دا رامعلومېږي چې درې طلاق په يوې کلمې سره چې ورکړی شي واقع کېږي اګرچې دا کار معصيت او ګناه ده.

دابوقتادة انصاری رضی الله عنه حديث:

وعن أبي قتادة الأنصاري رضي الله عنه قال: لو أن الناس طلقوا نساءهم كما أمروا لما فارق الرجل امرأته وله إليها حاجة، إن أحدكم يذهب فيطلق امرأته ثلاثا ثم يقعد فيعصر عينيه، مهلا مهلا بارك الله عليكم. فيكم كتاب الله وسنة رسوله، فماذا بعد كتاب الله وسنة رسوله إلا الضلال ورب الكعبة.(۲)

نو له دې حديث د حضرت ابوقتادة انصاری رضی الله عنه هم رامعلومېږي چې ښځې ته درې طلاقه ورکړی شي په يوې کلمې سره دا واقع کېږي.

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۹ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

۲ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۹ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحضرت على بن ابى طالب رضى الله عنه حديث:

وروى الدارقطني بإسناده عن علي قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا طلق البتة فغضب وقال: «تتخذون آيات الله هزوا، أو دين الله هزوا ولعبا، من طلق البتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتى تنكح زوجا غيره». (۱)

نوله دې حديث دحضرت على بن ابى طالب رضى الله عنه نه هم رامعلومېږي چې درې طلاقه په يوې کلمې باندې چې ورکړی شي واقع کېږي اګرچې په کې معصيت اوګناه موجود ده.

دوهم دليل:

د دريم مذهب دمدعى د اثبات لپاره دوهم دليل حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنهما دی.

عن عكرمة مولى ابن عباس، عن ابن عباس قال: «طلق ركانة بن عبد يزيد أخو بني المطلب امرأته ثلاثا في مجلس واحد فحزن عليها حزنا شديدا، قال: فسأله رسول الله صلى الله عليه وسلم: كيف طلقتها، قال: طلقتها ثلاثا قال: فقال: في مجلس واحد قال: نعم، فقال: فإنما تلك واحدة فارجعها إن شئت. (۲)

نوله دې حديث نه ثابتېږي مدعى د دريم مذهب چې درې طلاقه ورکړی شي په يوې کلمې سره نوله دې نه يو طلاق رجعي جوړېږي

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۱۲ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

۲ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤۸ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې په حديث کې د دې خبرې بيان شوی دی چې رکانة بن عبد يزيد درې طلاقه ورکړي وه خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره او پيغمبر صلی الله عليه وسلم ورته وويل چې دا يو طلاق دی او د دې رکانة بن عبد يزيد لپاره يې رجوع ثابته کړه.

جواب:

له دې حديث نه جواب ورکړی شوی دی چې د دې حديث راوي عبد الله بن عباس رضی الله عنهما دی او هغه د دې حديث خلاف فتوی ورکړې ده په دې شان چې هغه وايي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي او په يوې کلمې سره ورکړی شي نو له دې نه درې طلاقه جوړېږي او ښځه وربانديې مغلظه کېږي.

او هغه خلک چې هغوئ د حضرت عبد الله بن عباس رضی الله عنهما فتوی رانقل کړې ده هغوئ اته (۸) کسان دي.

۱- سعيد بن جبير رضی الله عنه.
۲- عطاء بن ابی رباح رضی الله عنه.
۳- مجاهد رضی الله عنه.
۴- عکرمة رضی الله عنه.
۵- عمرو بن دينار رضی الله عنه.
۶- مالك بن الحارث رضی الله عنه.
۷- محمد بن ابن اياس بن بکير رضی الله عنه.
۸- معاويه بن ابن عياش الانصاری رضی الله عنه.

په مجلة البحوث الاسلاميه کې داسې راغلي دي

وقد أجيب عن هذه الرواية فقال البيهقي: إن هذا الإسناد لا تقوم به الحجة مع ثمانية رووا عن ابن عباس رضي الله عنهما فتياه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخلاف ذلك ومع رواية أولاد ركانة أن طلاق ركانة كان واحدة يعني البيهقي بأولئك الثمانية الذين رووا فتيا ابن عباس، بخلاف ذلك سعيد بن جبير وعطاء بن أبي رباح، ومجاهدا، وعكرمة، وعمرو بن دينار، ومالك ابن الحارث، ومحمد بن إياس ابن البكير ومعاوية بن أبي عياش الأنصاري.[1]

دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دفتوى الفاظ:

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:۲/٦٥] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك».[2]

دريم دليل:

لپاره داثبات دمدعىٰ دمذهب ثالث دريم دليل حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دى چې هغه حديث په الفقه الاسلامى وادلته كې په دې الفاظو سره ذكردى.

حديث ابن عباس قال: «كان الطلاق على عهد رسول الله صلّى الله عليه وسلم وأبي بكر وسنتين من خلافة عمر، طلاقُ الثلاث

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤٨ ، ٤٩، تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

۲ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج۹ص ٦٩٣٣ طبع نشر احسان طهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

واحدة، فقال عمر بن الخطاب: إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة، فلو أمضيناه عليه، فأمضاه عليهم».

رواه احمد ومسلم عن طاوس عن ابن عباس نيل الاوطار ۶/۲۳۰.(۱)

اوطريقه داستدلال داهل ددې مذهب ثالث په دې حديث باندې داده چې دوئ وايي چې له دې حديث نه معلومېږي چې اصل حكم داوه چې درې طلاقه جمعه كړى شي په يوه كلمه كې نوله دې نه يوطلاق جوړېږي اوداحكم منسوخ هم نه دى اوعمل ورباندې روان وه په زمانه دحضرت ابوبكرصديق رضى الله عنه اوپه اولو دوه كالودحكومت دحضرت عمرفاروق رضى الله عنه كې اوبياوروسته ورنه درې طلاقه جوړكړى شو اودا درې طلاقه ورنه جوړول په طريقې دمصلحت اوسياست سره اوداحكم شرعي نه وه اوحكم شرعي داوه چې يوطلاق ورنه جوړېږي.

قال العلامة الدكتوروهبة الزحيلي: فهو واضح الدلالة على جعل الطلاق الثلاث بلفظ واحد طلقة واحدة، وعلى أنه لم ينسخ لاستمرار العمل به في عهد أبي بكر وسنتين من خلافة عمر، ولأن عمر أمضاه من باب المصلحة والسياسة الشرعية.(۲)

۱- الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج۷ص ۲۹۲ طبع مكتبه حقانيه پشاور

۲- الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج۷ص ۲۹۲ طبع مكتبه حقانيه پشاور

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:

له دې وړاندې دلیل د مذهب ثالث نه جواب دادی چې له دې حدیث نه یو خاص صورت مراد دی چې هغه صورت دادی چې یو سړی درې ځل انت طالق ووایي اووده قصد د تاکید وي نو له دې نه یو طلاق جوړیږي البته چې کله دا سړی قصد وکړي د درې طلاقو دواقع کېدو نو بیاورنه درې طلاقه جوړیږي نو په زمانه د پیغمبر صلی الله علیه وسلم کې او په زمانه د حکومت د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه کې او همدارنګه په اول د خلافت د حضرت عمر فاروق رضی الله عنه کې خلک رښتیاویوونکي وه او فریب په کې نه وه موجود نو چې دیو سړي به درې ځل انت طالق خپلې ښځې ته وویل او بیابه دې سړي وویل چې زما قصد په دې درې ځلو ویلو سره تاکید وه او زما قصد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي نوله ده سره به داخبره منل کېده او بیاوروسته په خلکو کې دروغ او فریب پیداشو او یو سړي به انت طالق درې ځلې وویل اووده نیت به د درې طلاقو وقوع وه اوده به په خوله ویل چې زما قصد او اراده د تاکید وه نوله دې وجهې نه حضرت عمر فاروق رضی الله عنه به درې طلاقه واقع بلل په حق د هغه سړي کې چې هغه به انت طالق درې ځلې وویل: اوددې سړي داخبره به نه منل کېده چې هغه به ویل چې زما مراد تاکید وه او زما مراد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي.

نوله دې حدیث د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه دانه رامعلومیږي چې درې طلاقه په یوه کلمه باندې ورکړی شي نوله دېنه یو طلاق جوړیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: وأجيب عنه بأنه محمول على صورة تكرير لفظ الطلاق ثلاث مرات، بأن يقول: (أنت طالق، أنت طالق، أنت طالق) فإنه يلزمه واحدة إذا قصد التوكيد، وثلاث إذا قصد تكرير الإيقاع، فكان الناس على عهد رسول الله صلّى الله عليه وسلم وأبي بكر على صدقهم وسلامتهم وقصدهم في الغالب الفضيلة والاختيار، لم يظهر فيهم خب ولا خداع، وكانوا يصدقون في إرادة التوكيد، فلما رأى عمر في زمانه أموراً ظهرت، وأحوالاً تغيرت، وفشا إيقاع الثلاث جملة بلفظ لا يحتمل التأويل، ألزمهم الثلاث في صورة التكرير، إذ صار الغالب عليهم قصدها، وقد أشار إليه بقوله: «إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة». [١]

دابن تيميه او ابن القيم اعتراف او اقرار چې درې طلاقه واقع کېدل چې په يوې کلمې سره ورکړی شي داکثرو صحابه ؤ مذهب دی.

دامسئله چې کله يو سړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړې نوله دې نه درې طلاقه جوړېږي اودرې واړه واقع کېږي اګرچې اختلافي مسئله ده قديماً اوحديثاً خولېکن داکثرو صحابه کرامو مذهب دا وه چې يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړي خپلې ښځې ته نودرې طلاقه ورنه جوړېږي اوددې خبرې اعتراف او اقرار علامه ابن تيميه اودهغه شاګرد علامه ابن القيم کړی دی نودوئ

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ٧ ص ٣٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاورپاکستان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه اګرچې په دې مسئله كې داخبره كوي چې درې طلاقه په يوې كلمې سره وركړى شي نوله دې نه يوطلاق جوړېږي خولېكن بياهم دوئ دواړو اقرار او اعتراف كړى دى چې داكثرو صحابه كرامو مذهب دادى چې په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړى شي نوله دې نه درې طلاقه جوړېږي اوددوئ دواړو قولونه په مجلة البحوث الاسلاميه كې رانقل كړى شوي دي په دې لاندې الفاظو سره.

وقال شيخ الإسلام في أثناء الكلام على بيان المذاهب في ذلك الثاني أنه طلاق محرم لازم وهو قول مالك، وأبي حنيفة، وأحمد في الرواية المتأخرة عنه، اختارها أكثر أصحابه وهذا قول منقول عن كثير من السلف من الصحابة والتابعين. (١)

نوپه دې وړاندې عبارت كې مرادله شيخ الاسلام نه علامه ابن تيميه دى اودده په دې عبارت كې چې داويل شوي دي چې انه طلاق محرم لازم نوددې مراد دادى چې داكوم درې طلاق چې په يوې كلمې سره وركړى شوي دي نودادرې واړه واقع كېږي اودابېځه حراموي په خپل مېړه باندې نوعلامه ابن تيميه وايي چې داواقع كېدل ددرې طلاقو چې كله وركړى شي په كلمې واحدې سره دامذهب داكثرو صحابه كرامو اوتابعينو دى.

---

(١) حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣١ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقال ابن القيم: فاختلف الناس فيها أي وقوع الثلاث بكلمة واحدة على أربعة مذاهب: أحدها: أنه يقع وهذا قول الأئمة الأربعة وجمهور التابعين، وكثير من الصحابة. (١)

دعلماؤ اقوال:

دامت لوى او اكابر علماء ددې خبرې قائل دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دې نه درې طلاقه جوړيږي اودابنځه مغلظه ګرځي اودامذهب داكثرو اوجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو دى اوپه دې مقام كې مونږ دبعضو علماء كرامو اقوال رانقل كوو.

دعلامه ابن الهمام قول:

علامه ابن الهمام ويلي دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي نودادرې واړه واقع كېږي دامذهب دجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو اود هغه آيمه ؤ دى چې له دوئ نه بعد تيرشوي دي.

وقال ابن الهمام: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من أئمة المسلمين إلى أنه يقع ثلاثا. (٢)

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣١ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣٠ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسحنون بن سعيد التنوخي مالكی رحمه الله قول:

علامه سحنون بن سعيد التنوخي مالكی رحمه الله په مالیکه ؤ په خپله زمانه کې امام دمالکیه ؤ تیرشوی دی هغه وايي چې دامام مالك رحمه الله مذهب داوه چې كله يوسړی په يوې كلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دېنه درې طلاقه جوړېږي اودا درې واړه طلاقه واقع كېږي.

وقال سحنون بن سعيد التنوخي: قلت : أرأيت إن طلقها ثلاثا وهي حامل في مجلس واحد أو مجالس شتى، أيلزمه ذلك أم لا؟ قال: قال مالك يلزمه ذلك. (١)

دامام قرطبي رحمه الله قول:

امام قرطبي رحمه الله وايي: چې سړی په يوې كلمې سره خپلې ښځې ته درې طلاقه وركړي نوله دېنه درې طلاقه جوړېږي اوداښځه وربانديې مغلظه کرځي دامذهب دجمهور دسلفو دی.

قَالَ الْقُرْطُبِي: قَالَ عُلَمَاؤُنَا: وَاتَّفَقَ أَئِمَّةُ الْفَتْوَى عَلَى لُزُومِ إِيقَاعِ الطَّلَاقِ الثَّلَاثِ فِي كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ، وَهُوَ قَوْلُ جُمْهُورِ السَّلَفِ. (٢)

تمت بالخير

تاريخ تاليف: ۲۰۱۵ عيسوي.

مقام تاليف: دارالعلوم ابوبكرصديق رضی الله عنه پروژه تايمني كابل افغانستان.

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣٠ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - تفسير قرطبي ج ٢ ص ١٣٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب دمضامینو فهرست

دطلاقو تقسیم ۱

مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسیم دطلاقوکې: ۱

احسن طلاق: ۲

حسن طلاق: ۳

بدعي طلاق: ۴

مذهب دجمهورو په تقسیم دطلاقوکې: ۶

بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول: ۷

په بعضو صورتونوکې اختلاف په سني توب اوبدعي توب دطلاقوکې: ... ۸

وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي: ۱۰

په یوې کلمې سره ددرې طلاقو واقع کېدل: ۱۳

داول مذهب دلائل: ۱۵

اول دلیل: ۱۵

دوهم دلیل: ۱۷

دریم دلیل: ۱۸

څلورم دلیل: ۱۸

پنځم دلیل: ۱۹

شپږم دلیل: ۲۰

اووم دلیل: ۲۱

اتم دلیل: ۲۱

نهم دلیل: ۲۲

لسم دلیل: ۲۳

یوولسم دلیل: ۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم دليل: ۲۴
ديارلسم دليل: ۲۵
څوارلسم دليل: ۲۵
پنځلسمٔ دليل: ۲۶
شپاړلسم دليل: ۲۷
ددوهم مذهب دلائل: ۲۷
اول دليل: ۲۸
دوهم دليل: ۳۰
دريم دليل: ۳۱
اول دليل: ۳۳
جواب: ۳۳
دعبادة بن الصامت رضی الله عنه حديث: ۳۵
دابوقتادة انصاری رضی الله عنه حديث: ۳۵
دحضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه حديث: ۳۶
دوهم دليل: ۳۶
جواب: ۳۷
دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه دفتوی الفاظ: ۳۸
دريم دليل: ۳۸
جواب: ۴۰
دعلماؤ اقوال: ۴۳
دعلامه ابن الهمام قول: ۴۳
دسحنون بن سعيد التنوخي مالکی رحمه الله قول: ۴۴
دامام قرطبي رحمه الله قول: ۴۴

(c) ketabton.com

تصنیفات

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیز خیل)

۱. الدر المکنون (عربی)
۲. مسائل مهلاوالسی (فارسی)
۳. اجرت گرفتن بر تلاوت مجرده (فارسی)
٤. دجمعې دلمونځ مسائل (پښتو)
٥. مسائل نماز جمعه (فارسی)
٦. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (فارسی)
۷. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (پښتو)
۸. دطلاق مسائل (پښتو)
۹. مسائل طلاق (فارسی)
۱۰. دسود مسائل (پښتو)
۱۱. مسائل سود (فارسی)
۱۲. دعقیقې مسائل (پښتو)
۱۳. مسائل عقیقه (فارسی)
۱٤. د شهید مسائل (پښتو)
۱٥. مسائل شهید (فارسی)
۱٦. دسجده سهوې مسائل (پښتو)
۱۷. مسائل سجده سهوه (فارسی)
۱۸. داختر ونو دلمونځ مسائل (پښتو)
۱۹. مسائل نماز عید (فارسی)
۲۰. دامامت مسائل (پښتو)
۲۱. مسائل امامت [illegible]
۲۲. دسجده تلاوت مسائل [illegible]
۲۳. مسائل سجده تلاوت [illegible]
۲٤. [illegible]
۲٥. [illegible]
۲٦. [illegible]
۲۷. [illegible]
۲۸. [illegible]
۲۹. [illegible]
۳۰. مسائل [illegible]
۳۱. [illegible]
۳۲. په دار الحرب کښې سود خوړل (پښتو)
۳۳. خوردن سود در دار الحرب (فارسی)
۳٤. د حیله اسقاط مسائل (پښتو)
۳٥. مسائل حیله اسقاط (فارسی)
۳٦. داعتکاف مسائل (پښتو)
۳۷. مسائل اعتکاف (فارسی)
۳۸. دکفارتو مسائل (پښتو)
۳۹. مسائل کفارات (فارسی)
٤۰. دښځې او میړه حقوق (پښتو)
٤۱. حقوق زن و شوهر (فارسی)
٤۲. دقرائت مسائل (پښتو)
٤۳. مسائل قرائت (فارسی)
٤٤. دعکس او تصویر مسائل پښتو (پښتو)
٤٥. مسائل عکس و تصویر (فارسی)
٤٦. دحیض او نفاس مسائل (پښتو)
٤۷. مسائل حیض و نفاس (فارسی)
٤۸. مسائل تداوی و علاج (فارسی)
٤۹. د تداوی او علاج مسائل (پښتو)
٥۰. ایضاح المرام شرح مجلة الاحکام (عربی)
٥۱: دتراویحو دلمانځه مسائل پښتو
٥۲: مسائل نماز تراویح فارسی
٥۳: دجنازې دلمانځه مسائل پښتو
٥٤: مسائل نماز جنازه فارسی
٥٥: دعشر مسائل پښتو
٥٦: مسائل عُشر فارسی
٥۷: دمضاربت مسائل پښتو
٥۸: مسائل مضاربت فارسی
٥۹: دقرض مسائل پښتو
٦۰: مسائل قرض فارسی
٦۱: دروژې مفسدات او مکروهات پښتو
٦۲: مفسدات و مکروهات روزه فارسی
٦۳: دغسل مسائل پښتو
٦٤: دحج مسائل پښتو
٦٥: دزکوة مسائل پښتو
٦٦: داودس مسائل پښتو
٦۷: دقربانۍ مسائل پښتو
٦۸: دصدقه فطر مسائل پښتو
٦۹: د جائز او ناجائز خرید او فروخت مسائل پښتو
۷۰: مسائل خرید و فروخت جائز و ناجائز فارسی
۷۱: مسائل غسل فارسی
۷۲: مسائل حج فارسی
۷۳: مسائل زکوة فارسی
۷٤: مسائل وضو فارسی
۷٥: مسائل قربانی فارسی
۷٦: مسائل صدقه فطر فارسی
۷۷: دقتلی مسائل پښتو
۷۸: مسائل [illegible] فارسی
۷۹: [illegible] مسائل پښتو
۸۰: مسائل [illegible] فارسی
۸۱: [illegible] مسائل پښتو
۸۲: مسائل [illegible] فارسی
۸۳: [illegible] مسائل پښتو
۸٤: مسائل [illegible] فارسی
۸٥: [illegible] پښتو
۸٦: [illegible] فارسی
۸۷: [illegible] مسائل پښتو
۸۸: مسائل کفاره قسم فارسی
۸۹: دتیمم مسائل پښتو
۹۰: مسائل تیمم فارسی
۹۱ دافیمو مسائل پښتو
۹۲ مسائل افیم فارسی
۹۳ دتمباکو داستعمال مسائل پښتو
۹٤ مسائل استعمال تمباکو فارسی
۹٥ دخوارک او څښاک مسائل پښتو
۹٦ مسائل خوردن و نوشیدن فارسی
۹۷ دسلام اچولو مسائل پښتو
۹۸ مسائل سلام دادن فارسی
۹۹ دحلالولو مسائل پښتو
۱۰۰ مسائل ذبح کردن فارسی

اعراف

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library